

DANA DOLNÍČKOVÁ

ROZHLAS A ESTETICKÁ VÝCHOVA

Význam estetické výchovy, která by se měla stát trvalou součástí našeho života a zastávat stále významnější úlohu v procesu výchovy a vzdělávání, vystupuje do popředí zejména dnes, kdy její výuka postupně vymizela ze středních škol a byla omezena i na školách základních. Vztah ke kultuře a umění, které sehrávají důležitou roli v životě člověka a mohou značně přispívat k formování jeho osobnosti, by měl být systematicky rozvíjen již od dětského věku a měla by mu být věnována větší pozornost jak ze strany rodiny, tak i školy a mimoškolních zařízení. Estetická výchova může být úspěšná jedině za předpokladu, bude-li prováděna soustavně a budou-li se na ní podílet všechny jmenované instituce. Řada jejích nedostatků vyplývá jak z neuspokojivého působení rodiny, tak také z malého zájmu školy, který jí věnuje v rámci výchovně vzdělávacího procesu. Právě v období puberty se přestává školská výchova prakticky zabývat estetickou výchovou mládeže a mladí lidé zůstávají bez dalšího odborného vedení, vystaveni většinou jen náhodným vlivům. Estetická výchova rozhodně nemůže být chápána jako proces, který končí školní docházkou, ale měla by pokračovat i v celém dalším životě. Proto v současnosti vystupuje do popředí zejména zkvalitnění mimoškolních forem estetického výchovného působení.

Jedním z činitelů, který může významně napomoci zvýšení vlivu estetické výchovy, jsou hromadné sdělovací prostředky, které se postupně staly neoddelitelnou součástí života naší společnosti a podílejí se dnes na výchově a vzdělávání mládeže i dospělých. Hromadné sdělovací prostředky, tzn. tisk, rozhlas a televize, by měly být svým programem orientovány do všech složek mnohostranné výchovy, velké možnosti však mají právě v oblasti estetickovýchovné, kde mohou napomáhat utváření kladného vztahu k umění, obohacovat citový život jedince, formovat jeho vkus a probouzet zájem o sebevzdělání. Přínos hromadných sdělovacích prostředků pro estetickou výchovu spočívá v tom, že seznamují čtenáře,

posluchače či diváky s uměleckými díly hudebními, literárními i výtvarnými a rozšiřují tak jeho všeobecný rozhled, podněcují zájem o různé druhy umění a poskytují jedinci umělecký zážitek.

Důležité místo ve výchově a vzdělávání si vydobyl rozhlas, který i přes rostoucí oblibu televize — některé literární prameny uvádějí, že sledování televize snížilo poslechovost rozhlasu až na 50 % (P. Vondra, s. 121) — má stále značný vliv na člověka, na formování všestranně rozvinuté osobnosti, zvláště její stránky světonázorové, mravní a estetické.

V demokratické společnosti má rozhlas několik závažných společenských funkcí. Jedná se zejména o jeho schopnost přinášet poznání a plnit tak funkci informační a poznávací. Rozhlas poskytuje posluchačům zprávy o nejnovějších událostech, pohotově a rychle zprostředkovává nejdůležitější informace a je tak často jejich prvním zdrojem. Jak vyplývá z výzkumů (Duračinský 1981, s. 11, Maršík 1986, s. 29), cení si posluchači u rozhlasových pořadů zejména to, že umožňují rozptýlení, oddech a zábavu, tedy funkci zábavnou. Mělo by však být samozřejmostí, aby i zábavné programy pozitivně působily na posluchače a správně formovaly jejich hodnoty a vkus. Obohacování znalostí posluchačů, doplňování a prohlubování jejich vědomostí získaných v době školní docházky, je charakteristické pro vzdělávací funkci rozhlasu, která úzce souvisí s funkcí informační. Toto rozšiřování poznatků umožňuje řada cyklických vzdělávacích pořadů, týkajících se nejen nejrůznějších oborů lidské činnosti, ale také jednotlivých uměleckých druhů. Aby však mohl rozhlas úspěšně realizovat tento úkol, musí autoři pořadů při jejich sestavování mít na zřeteli různý věk, vzdělání, životní zkušenosti, zájmy a potřeby posluchačů. Rozhlas je jistě činitel, který pro svoji popularitu může působit mezi nejširšími vrstvami obyvatelstva, ovlivňovat veřejné mínění a myšlení a spolupodílet se na utváření postojů a názorů, čímž je dána jeho funkce ideologická. Svůj podíl má také na formování mravních zásad a morální stránky osobnosti, z čehož vyplývá jeho funkce výchovná.

Významná je funkce estetická, spočívající v tom, že rozhlasové pořady dávají posluchačům umělecký zážitek, jsou zdrojem estetického prožitku, který má velký význam v duchovním životě člověka a seznamuje je s uměleckými díly, která by jim jinak zůstala nedostupná. Rozhlas by se měl stát pomocníkem školy v hudební, literární i výtvarné výchově doplňováním teoretických vědomostí ukázkami z vybraných děl a přispět tak k větší vyspělosti mladých při jejich výběru a orientaci v jednotlivých uměleckých druzích. Z daného rozboru je tedy zřejmé, že rozhlas sehrává v současnosti roli politickou, kulturní, výchovnou a vzdělávací.

Ke specifickým vlastnostem, které mohou být při výchovném a vzdělávacím působení rozhlasu využity, patří ve zpravodajské složce především pohotovost a možnost rychle reagovat při přenášení informací o aktuálních jevech a dále výhoda, že jej můžeme vnímat i tehdy, kdy jsou nám ostatní kulturní instituce uzavřeny. Je nám tedy k dispozici stále a také téměř všude — hovoříme proto o „všudypřítomnosti“ rozhlasu (Duračinský 1981, s. 66).

Výchovně vzdělávací působení rozhlasu je na druhé straně ztíženo několika průvodními jevy, které mohou působit rušivě a snížit výsledný efekt celého úsilí. Charakteristickým záporným rysem je nedostatek tzv. „zpětné vazby“, která je dána tím, že průvodce pořadu nemá možnost si okamžitě ověřit, nakolik posluchači pochopili danou problematiku, popř. jestli ji pochopili správně. Při sestavování vzdělávacích programů (ať již charakteru přírodovědného, technického nebo uměleckého) je třeba vycházet ze skutečnosti, že posluchači jednak netvoří jednotnou skupinu se shodnou úrovní znalostí dané otázky a schopností stejně rychle vnímat a chápat nové poznatky a dále, že nemají možnost vrátit se k nejasné pasáži jako např. při četbě. Z toho plynou specifické požadavky na průvodní slovo (pomalejší tempo řeči, častější používání jednoduchých vět...) a metody výkladu. Aktivizovat pozornost může např. osvětlování nové problematiky prostřednictvím otázek a odpovědí, vkládání krátkých hudebních vstupů, při kterých je dán posluchačům prostor pro ujasnění sděleného. Jako další nevýhoda rozhlasu je v literatuře často uváděn nedostatek názornosti. Rozhlas skutečně nemá, jako např. televize, možnost využít názorné pomůcky, což však mnohdy může být výhodou rozhlasového vysílání. Estetickovýchovné pořady literární a hudební napomáhají rozvoji obrazotvornosti a fantazie posluchačů, na rozdíl od televize a filmu nespoutávají představivost člověka, nevnučují mu pohledy a názory jiných lidí, ale dávají jí mnoho podnětů a možností k vlastní činnosti. Estetickovýchovné působení rozhlasu znesnadňuje také okolnost, že jeho sledování nebývá často jedinou činností, ale je doprovázeno mnoha jinými aktivitami. Nejde tedy o soustředěný poslech, ale o pouhou „zvukovou kulisu“ (Kazimour 1984), se kterou musí tento sdělovací prostředek počítat víc než např. televize, což dokládají i výsledky výzkumů. 26,4 % dospělých posluchačů (Kazimour 1984) a 70,4 % dětí (Holinová 1975, s. 405) sleduje rozhlasové vysílání pouze jako doprovodnou činnost při nejrůznějších aktivitách (práce v domácnosti, jídlo, četba knih a časopisů...). I při nesoustředěném poslechu mají však posluchači možnost dozvědět se mnoho nového, rozšiřovat si vědomosti a to zejména proto, že kulisový poslech je typický především pro pořady magazínového typu, které si kladou za cíl zprostředkovat informace z mnoha oblastí a jejichž trvalou součástí je hudební složka (většinou hudba populární).

V oblasti estetické výchovy má rozhlas mnoho možností a příležitostí podílet se na formování kladného vztahu ke kulturním hodnotám a umění vůbec. Přináší celou řadu pravidelných pořadů, které mohou přispívat k systematickému estetickovýchovnému působení na mládež i dospělé. Pro utváření a rozvíjení zájmu o umění, ať se už jedná o oblast hudební, literární či výtvarnou mají zvláštní přínos zejména pořady, jejichž rovnoprávnou součástí tvoří, kromě ukázek z děl, odborný výklad. Samozřejmým úkolem rozhlasu by tedy měla být aktivní pomoc jak školnímu vzdělávání, tak také sebevzdělávání občanů.

Rozhlas nesporně patří k činitelům, kteří se mohou účinně věnovat literární výchově, a to hned v několika směrech. V první řadě jde o pro-

buzení zájmu o četbu a literaturu, osvojování a rozšiřování literárních vědomostí, rozhlas by však měl podstatně více navazovat na školní literární výchovu a doplňovat a prohlubovat školní znalosti mládeže (ale nejen její) zařazováním ukázek z literárních děl v návaznosti na osnovy. Je to jistě jeden ze způsobů, jak přivádět mládež k vlastní čtenářské aktivitě, učit ji správně vybírat a hodnotit umělecká díla, popularizovat a přibližovat mladým lidem některé literární žánry a napomáhat tomu, aby se literatura stala trvalou součástí života každého mladého člověka. Výchovné působení je umocněno tím, že rozhlasové adaptace literárních děl zvyšují atraktivnost předlohy, ovlivňují city a fantazii člověka. Na druhé straně však vyžadují od posluchače maximální pozornost a soustředěnost při sledování.

Většina posluchačů výrazně preferuje sledování vysílacího okruhu Hvězda, z mladých lidí je to podle výsledků výzkumu 62,7 % (Maršík 1986, s. 29). Tato stanice vysílá nepřetržitě ve dne i v noci a je charakterizována jako rozhlasový proud informací, aktualit a hudby. Do programu jsou zahrnuty zprávy, politické aktuality, přehledy tisku a sportovní reportáže, mnoho prostoru je vyhrazeno pro pořady magazínového typu (např. Pozor zákruta, Vysílá Studio 7, Polní pošta atd.), které patří u mládeže k nejoblíbenějším.

K nejsledovanějším rozhlasovým programům, a to i přes masové rozšíření televize, patří pořady literární. Co do popularity stojí rozhlasové hry a pohádky u dětí na druhém a třetím místě hned za hudebními a písničkovými pořady (Holinová 1975, s. 416), u mládeže za pořady určenými speciálně této věkové kategorii, tzn. pořady magazínového typu (Mikroforum, Studio mladých...), populárně-vědeckými (Meteor) a hudebními (Start, Rytmus, Větrník...). O to závažnější se zdá být nedostatek, že do vysílání stanice Hvězda není zařazen ani jeden pořad, který by se vztahoval k literatuře a jejímu působení na posluchače, program je zaměřen jednostranně většinou jen na složku hudební (převážně hudbu populární).

Druhým vysílacím okruhem, o jehož sledování však projevují více zájmu především starší lidé, z mladých ho poslouchá 30,1 % (Maršík 1986, s. 29), je stanice Praha. Součástí jejího vysílacího programu, který je velice různorodý (obsahuje zprávy, vzdělávací, zábavné, populárně-naučné i hudební pořady), jsou i pořady literární: rozhlasové hry pro dospělé i pro mládež, pohádky pro děti, adaptace divadelních her, četba na pokračování. Lze tedy konstatovat, že tato stanice má určitý přínos pro literární výchovu počínaje dětmi předškolního věku, kterým je určena např. nedělní odpolední pohádka, přes děti staršího školního věku a středoškolskou mládež, ti mají možnost se prostřednictvím nedělních divadelních večerů seznámit s některými významnými dramatickými díly, jejichž rozhlasové provedení je pro ně určitě přitažlivější než četba samotného textu, až po dospělé posluchače, kteří mohou v cyklu Četba na pokračování získat alespoň částečně přehled o současné tvorbě naší i světové.

Ani v programu stanice Praha nenajdeme však pořad, který by syste-

matically řešil problematiku literární výchovy a jehož cílem by bylo přiblížit některý literární směr nebo život a dílo jednoho popř. několika autorů. Rovnocennou součástí těchto pořadů, které by měly vycházet z požadavků školy a podporovat a prohlubovat tak její vzdělávací úsilí, by samozřejmě kromě odborného výkladu měly být i ukázky z literárních děl, popř. informace o jejich vlivu na jiné umělecké druhy.

Největší přínos pro estetickou výchovu mládeže i dospělých má stanice Vltava, na jejíž sledování se však orientují daleko menší skupiny posluchačů, a to jak mládeže, tak dospělých. Tato stanice má největší předpoklady k záměrnému a dlouhodobému estetickovýchovnému působení, neboť podstatnou část jejího vysílání zaujímají hodnotné umělecké a vzdělávací pořady literární i hudební.

Na rozdíl od předešlých dvou vysílacích okruhů se stanice Vltava obrací i na nejmladší posluchače pravidelnými pořady Vysílání pro nejmenší a Vysílání pro školy (určeno pro 1. stupeň ZŠ), věnovanými literární, hudební a výtvarné výchově. Pravidelným pořadem Studentská knihovna, který jediný navazuje na školní literární výchovu a rozšiřuje její učivo, pomáhá stanice Vltava žákům 2. stupně základních a středních škol. Do vysílání je zařazena také hra náročného posluchače, která by měla zaměřit pozornost posluchačů k hodnotným uměleckým dílům.

Prostor dostávají i takové literární žánry jako je povídka nebo poezie, což právě ve druhém případě se jeví jako zvlášť významné, neboť mladí lidé dnes ztrácejí o četbu tohoto literárního žánru zájem. Poslech poezie může být motivací k vlastní četbě. Působení na mládež i dospělé je ovšem znesnadněno tím, že dva ze tří pořadů poezie (Klenotnice klasické poezie a Malá škola poezie) jsou zařazovány do vysílání až v pozdních večerních hodinách a tak pro mnoho posluchačů (zvláště mladších) prakticky nedostupné. Prostředkem literárně výchovného vlivu na posluchače jsou i informace o knižních novinkách, zajímavých publikacích, besedy se spisovateli, umožňující podrobnější seznámení nejen s jejich tvorbou, ale také životními názory a postoji. Tyto pořady jsou pravidelně zahrnovány do programů magazínového typu.

Rozhlas představuje posluchačům mnoho uměleckých děl, avšak jeho působení v oblasti literární výchovy postrádá soustavnost a návaznost. Do programu není zařazen žádný pořad, který by se systematicky zabýval literární výchovou a přitažlivou formou přinášel poznatky o literatuře od nejstarších dob až do současnosti. Neexistuje spolupráce mezi školní literární výchovou a rozhlasovým vysíláním. V praxi to znamená, že se nesetkáme s pořadem, který by vycházel z požadavků osnov, v koordinaci s nimi uváděl ukázky z literárních děl a konkretizoval a doplňoval tak školní znalosti, čehož by mohli v hodinách literatury aktivně využít učitelé. Zpočátku by se tato činnost žáků neobešla bez vedení a pomoci učitele, jehož úkolem by bylo upozornit na skutečnost, že ani rozhlasová adaptace není obvykle naprosto shodná s literární předlohou, zaměřit pozornost mladých lidí na nejdůležitější místa textu a aktivizovat jejich pozornost pomocí návodných otázek, u žáků středních škol i zadáním referátů. Učitel sám by měl provést srovnání literární předlo-

hy a rozhlasové adaptace a vystihnout jejich shody a odlišnosti. Takový způsob práce by jistě nejen rozvíjel zájem žáků o literární předlohu, neboť rozhlasové popř. filmové zpracování je mnohdy podnětem k četbě, ale učil by žáky pozornému a soustředěnému poslechu, vedl je k hodnotnému využívání volného času a sebevzdělávání.

Jedním z úkolů, který se školní literární výchově nedaří v současnosti zcela naplňovat je formování vztahu mladé generace k literatuře prostřednictvím povinné četby. Rozhlas, obdobně jako televize nebo film, se může ve spolupráci s pedagogy výrazně podílet na zlepšení jejího postavení a to zařazováním ukázek z knih vybraných do mimoškolní četby. Zpřístupnění literárních děl prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků by se v žádném případě nemělo stát náhražkou knihy, ale motivovat výběr literatury a vlastní četbu.

Ještě více příležitostí k výchovnému působení než v oblasti literární má rozhlas při zvyšování hudební vyspělosti posluchačů. Jestliže zábavná hudba a písničkové pořady stojí v oblibě u dětí a mládeže na prvním místě, potom vážná hudba zaujímá podle výzkumu uskutečněného Výzkumným oddělením Československého rozhlasu v roce 1977 poslední místo z patnáctistupňové škály (Maršík 1986, s. 29), u dospělých posluchačů poslech vážné hudby s věkem stoupá (Kazimour 1984).

Na všech třech sledovaných výsílacích okruzích najdeme pravidelné hudebně vzdělávací pořady, které by měly zaměřovat pozornost posluchačů i na jiné hudební žánry než je hudba populární. Tento úkol je o to problematictější, neboť hudební výchova patří k esteticko-výchovným předmětům, jejichž výuka byla na základních školách redukována a na školách středních zrušena zcela. To znamená, že v období, které je nejvhodnější pro rozvíjení kladného vztahu k hodnotnějším hudebním žánrům, nemohou pedagogové odborně působit na mládež, a hudební výchova je přesunuta do rodiny a mimoškolních zařízení, a proto také rozhlas by měl využít všech možností k popularizaci vážné hudby mezi posluchači. Na rozdíl od literárních pořadů jsou rovnocennou složkou hudebně vzdělávacích pořadů průvodní slovo a ukázky z hudebních děl. Nakolik budou mladí lidé schopni zahrnout tyto pořady do svého programu a chápat je jako jednu z forem svého dalšího vzdělávání je záležitostí nejen pedagogů, ale především správného vlivu rodiny.

V programu stanice Hvězda převládá hudba populární, ať již v samostatných půlhodinových blocích nebo jako součást pořadů magazínového typu. Jedná se většinou o různé směsi našich a zahraničních hitů postrádající vzdělávací prvek a vyznačující se určitou anonymitou, neboť kromě jména interpreta (mnohdy ani to ne) není posluchač informován o jménu autora skladby a textu. Pořady, které mohou přispět ke zvýšení hudební kultury a orientaci ve světě hudby představují jen malou část vysílání tohoto okruhu. Pravidelný pořad Z galerie slavných postav vážné hudby je pro svoji poměrně pozdní dobu vysílání určen zejména dospělým posluchačům, stejně, jako obdobné pořady seznamující podrobněji s tvorbou některých hudebních skladatelů, popř. významných interpretů a orchestrů zábavné nebo folklórní a dechové hudby (Z galerie po-

pulárních postav zábavné hudby, Z galérie folklórní a dechové hudby).

Převážnou většinu hudebních pořadů stanice Praha, z nichž některé mají výrazně vzdělávací charakter, představuje hudba vážná. Jejich cílem je mimo jiné přístupnou formou přiblížit tento žánr nejširším vrstvám posluchačů. Takový úkol mohou úspěšně plnit pořady: Obrázky z dějin hudby pro každého, Nebojme se vážné hudby, Operní kapitoly atd., o nichž by však měla být veřejnost lépe informována, aby se tak zvýšil jejich vzdělávací dopad a estetickovýchovné působení.

Největší možnosti při výběru hudebních programů poskytuje stanice Vltava, která nabízí samostatné pořady takových žánrů jako jazz, rock, folk, šanson, z vážné hudby komorní nebo soudobé hudby. Jako jediná stanice dává příležitost mladým umělcům (Koncert mladých interpretů, Tribuna mladých umělců) a seznamuje tak s jejich uměním širší veřejnost. Bez povšimnutí nelze přejít ani skutečnost, že většina hudebních pořadů (ať se již jedná o jakýkoliv žánr) obsahuje průvodní slovo. Hudba, předkládaná prostřednictvím tohoto vysílacího okruhu, ztrácí, na rozdíl od stanice Hvězda, anonymitu a plní kromě funkce zábavné a oddechové i velmi důležitou funkci výchovnou a vzdělávací. Podrobně seznamuje posluchače s mnoha hudebními díly a žánry, a navíc je učí orientaci téměř ve všech hudebních oblastech, výběru opravdu hodnotných uměleckých děl a schopností odlišit je od děl nejen podbizivých, ale často hraničících s kýčem.

Rozhlas v současnosti věnuje značnou pozornost mimoškolnímu hudebnímu vzdělávání a nabízí posluchačům řadu kvalitních estetickovýchovných pořadů. Že toto působení není bez nedostatků, svědčí orientace značné části mládeže pouze na hudbu populární, jejíž úroveň a umělecká hodnota je mnohdy sporná, nerozvíjí mládež vždy v souladu s požadavky naší současné společnosti, neobohacuje ji po stránce citové, estetické a mravní.

Podíl rozhlasu v oblasti výtvarného umění jako součásti estetickovýchovného působení na mládež i dospělé se na rozdíl např. od televize projevuje v daleko menší míře. To je dáno skutečností, že se jedná o hromadný sdělovací prostředek, který aktivizuje pouze náš sluch. Rozhlas nemůže poskytnout konkrétní smyslový zážitek z bezprostředního vnímání výtvarného díla, a proto lze hovořit pouze o zprostředkovaném působení, které zahrnuje všechny věkové kategorie posluchačů, a to formou pozvánek na výstavy, informováním nejširší veřejnosti o úspěších našich umělců v zahraničí, vzpomínkovými pořady a samozřejmě také rozhovory jak s mladými začínajícími, tak známými umělci. Tyto programy jsou zahrnuty do Vysílání pro školy, kde jsou v rámci výtvarné výchovy uváděna pro děti 1. stupně ZŠ vyprávění o životě a díle našich nejvýznamnějších malířů a ilustrátorů, jsou součástí vysílání určeného mládeži (např. Mikroforum) i pořadů magazínového typu obracejících se k nejširší veřejnosti (př. Dobré jitro z Prahy, Vysílá studio 7).

Výtvarnou výchovu nelze chápat zúženě, pouze jako utváření a rozvíjení vztahu k výtvarnému umění, ale jako její neoddelitelná součást musí být chápána i výchova vkusu, přesvědčení o významu a vlivu vhodně

управленého prostředí a to jak domácího (tzn. vědomosti týkající se bytové kultury), tak také na pracovišti i celého okolí, které člověka obklopuje. I této problematice věnuje dnes rozhlas stále více pozornosti, do jeho vysílání jsou zařazovány besedy s návrháři, architekty a dalšími odborníky, jichž se mohou účastnit také posluchači a to nejen svými dotazy, ale i návrhy a náměty na řešení některých konkrétních problémů týkajících se estetiky životního prostředí. Rozhlas může účinně ovlivňovat veřejné mínění adresnou kritikou negativních jevů s nimiž se setkáváme a napomoci tak jejich rychlejšímu vyřešení.

Rozhlas, jako jeden z prostředků masového působení, který plní řadu významných funkcí, může výrazně napomoci škole i rodině v lepší přípravě dětí a mládeže k správnému vnímání a chápání hodnotných uměleckých děl. Esteticko vzdělávacími pořady zaměřenými na mimoškolní estetickou výchovu prohlubuje úsilí ostatních společenských institucí o kvalitní využívání volného času a utváření zájmu o všechny druhy umění.

LITERATURA

- DURAČINSKÝ, J.: Mimoškolní vzdělávání a rozhlas, Osvětový ústav 1981.
DYRÝNK, M.: Modernizace vzdělávacího procesu, Krajské osvětové středisko Středočeského KNV 1985.
HOLINOVÁ, M.: Vplyv televízie na detského diváka, Obzor 1975.
KAZIMOUR, J.: Výsledky výzkumu kulturního rozvoje v ČSSR, příloha Tvorby 17/1984.
MARŠÍK, J.: Rozhlas — výchova — posluchač. Příspěvek k teorii výchovy rozhlasem, SPN 1986.
VONDRA, P.: Rozhlas a televize v mimoškolním vzdělávání pracujících. In: Aktuální otázky mimoškolního vzdělávání pracujících v ČSSR, Osvětový ústav, s. 115—138.

РАДИО И ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ

Эстетическое воспитание, как одна из составных частей всестороннего воспитания играет всё значительнейшую роль в нашей жизни и процессе воспитания и образования. В формировании положительного отношения к искусству принимают активное участие и средства массовой коммуникации, это значит печать, радио и телевидение.

Радио выполняющее в обществе несколько важных функций участвует и в музыкальном и литературном воспитании молодежи и взрослых. Эстетично-образовательные радиoprogramмы знакомят слушателей с рядом выдающихся художественных произведений, дают возможность художественного впечатления, обогащают эмоциональную жизнь человека и пробуждают интерес к самообразованию.

RUNDFUNK UND DIE ÄSTHETISCHE ERZIEHUNG

Die ästhetische Erziehung als einer der Bestandteile der allseitigen Erziehung spielt in unserem Leben eine immer bedeutendere Rolle im Bildungs- und Erziehungsprozess. An der Formierung der positiven Beziehungen zur Kunst beteiligen sich immer aktiver auch die Fernmeldemittel, d. h. die Presse, der Rundfunk und das Fernsehen.

Der Rundfunk, der in der Gesellschaft einige wichtige Rollen erfüllt, beteiligt sich auch an der musikalischen und literarischen Erziehung von Jugend und Erwachsenen. Die ästhetisch-erzieherischen Rundfunkprogramme machen die Hörer mit einer Reihe hervorragender Kunstwerke bekannt, ermöglichen ihnen künstlerische Erlebnisse, bereichern das emotionale Leben des Menschen und wecken sein Interesse für Selbsterziehung und — bildung.

